

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд

Устойчиво развитие на гр. Прищина, Р Косово и
ревитализация на жилищната среда. НБУ.2019

Автор арх. Арменд Фазлиу

За придобиване на образователна-научна степен „доктор“ в
НБУ -София

От проф. д-р арх. Константин Бояджиев почетен професор на
НБУ

Дисертационният труд е представен в 204 стр., 62
илюстрации и много други авторски схеми, както и множество
таблици.

Изследването е проведено по познатата методологична схема с
формулиране на целта на дисертацията, обекта и предмета на
дисертацията, както и методологичните подходи, приложимостта
на труда и възможностите за неговото приложение. Тези стъпки
представляващи образователната част от докторската степен
продължават в частта анализи на развитието на Република Косово
и град Прищина до наши дни, като показват възможностите на
докторанта да се справи с изискванията и уменията му да
анализира събрания материал.

Без съмнение, по отношение на актуалността на
разработваната тема тя е очевидна след създаването на
Република Косово и ролята на гр. Прищина. От една страна
съществуват досегашните насоки и провеждани мероприятия в
рамките на бившата Югославия, от друга задължително е
изтъкването на нови обстоятелства, проблеми и насоки,
произтичащи от промените. От тази гледна точка произведеният
от автора исторически екскурс е подходящ и много полезен.

В Модул 2 ситуационен анализ на социално – икономическото и пространствено развитие на гр. Прищина са включени историческото и политическото развитие на Косово и града, географски е др. характеристики, икономическото развитие, културното развитие и наследство. На основата на демографското развитие като много важен фактор са показани и съвременните планове за развитие на гр. Прищина до Общия устройствен план. Това е изключително полезен материал който е дал и възможност на автора да завърши със стратегии и насоки за развитие на Прищина.

В по-нататъшните модули проучването се съсредоточава върху жилищната среда във всичките и аспекти: жилищно застрояване, обслужване, озеленяване, очертаване на проблемите, както и влиянието на жилищния пазар.

От Модул 4 започва концептуалната част на проучването изразена в 3 възможни сценария

- малък до нулев икономически растеж
- умерен и реалистичен социално-икономически растеж и възможност оптимизиране на градското и регионално развитие
- високо устойчиво развитие на икономиката, града и региона.

- Пространствено времевото развитие на град Прищина съгласно плана за развитие от 2013 г. се основава на следните седем стратегии.
- Полицентрично развитие на града;
- Качествено развитие на природната среда и изява на културата в нейната идентичност;
- Пълноценно, многофункционално развитие на града;
- Качествено развитие на природната среда и изява на културата в нейната идентичност;

- Пълноценно, многофункционално развитие на града;
- Един град, в който всички граждани са задоволени като потребности;
- Повишаване качеството на живеене в прилежащите общински селски територии;
- Научно-изследователска активност към нови световни предизвикателства: изграждане на иновационни технологични паркове и научно-изследователски инкубационни центрове; пълноценно взаимодействие на производствените предприятия и университети; укрепване и усъвършенстване на международните взаимовръзки и взаимоотношения; усилване ролята и значението на телекомуникациите в ежедневието и бъдещото развитие на града, а така също тяхното обновяване и усъвършенстване.

И трите варианта са разгледани са разгледани обстоятелствено, като именно тук се проявява онази част от дисертацията, която оправдава и разделя научното от образователното в системата „доктор“. Тук се появяват и авторските схеми по отношение на ревитализацията на жилищата, новите проблеми по регулацията и ползването на земята, особено при третия вариант на интензивно развитие.

Започва формулирането на стратегии и приоритети на градското развитие. Те обхващат иновативната икономика, аграрното развитие, създаването на научно-изследователски и технологични паркове, валоризацията на културно-историческото наследство. Към последната тема са подготвени и методически насоки за дейностите свързани с туризма, представени в няколко точки, наречени от автора работни модули.

В посочената по-горе част от дисертацията се съдържат в голяма степен авторски виждания и вариации по отношение на

вече съществуващи документи, свързани с ОУП Прищина от 2013 г. Този подход продължава в Модул 5 с конкретизация.

Те са целенасочени към висококачествена ревитализация и устойчиво развитие на жилищната среда в Прищина и всеки един съставен компонент: жилищните комплекси и квартали с техните сградни структури и самостоятелно обособени сгради; междублоковите пространства; довеждащите и храняващи инженерни мрежи; паркингите и гаражите; обектите на образователната, здравна, социална, комунална и първична търговска инфраструктура: парковете, вътрешнокварталните градини, ленточното и буферно озеленяване с тяхното обзавеждане: терените за активен и пасивен спорт отдих и развлечения: шумоизолацията като озеленена среда и шкарпи, дървени прегради и т.н.

Тяхната прогнозно доказана необходимост е с насоченост към осигуряване на: високо качество и стандарт на сградните реализации: и междублокови пространства; оптимална енергийна ефективност; съхранение и обогатяване на културната идентичност; екологически стабилитет и благоприятен микроклимат; високо, средно, ниско и насочено парково, улично и дворно осветление; дървесна растителност; зелени и водни площи; нискоетажни обекти за обслужване и услуги; висококатегориен стандарт на сградно обитаване; широкоспектърен избор и разнообразие на предлаганите жилища.

В Прищина предстои да се изградят национални институции като музей на съвременното изкуства, опера художествена галерия. Освен това олимпийски стадион и спортна зала. Като най-млада нация в Европа за момента се очакват и други процеси.

В настоящия момент изтича действието на стратегическия план за развитието на Прищина 2014 – 2020 г. както и териториално – устройствения план на Косово 2010 -2020 г. Можем да очакваме, че дисертацията ще бъде полезна при планирането на гр. Прищина отсега нататък.

Дисертационният труд на арх. Фазлиу е обширен, надхвърля по обем и значение обичайния формат и е написан компетентно и с амбиция.

Рецензентът възприема изцяло приносите на автора така, как ги е формулирал, също и предложенията му за приложимост на резултатите. В общи линии те се състоят в:

Актуален избор на темата, структурно обвързване ревитализацията на жилищната среда с устойчивото развитие на града и неговите системи. Изведена енаучно-теоретична постановка и обобщено допълнени терминологични понятия с научно-изследователски инструментариум.

Събраните, систематизирани и обобщени източници, основа на ситуационен анализ на социално-икономическото и пространствено-времево развитие на град Прищина. Критично оценено състояние на града с неговите проблеми и изведени стратегически насоки за неговото устойчиво развитие.

Извършения обстоен традиционен, сравнително възвратен и процесуално-адаптивен анализ с диагноза за състоянието на жилищната среда в Прищина.

Изведените архитектурно-градоустройствени проблеми на сградните структури и междусградни пространства на жилищните комплекси и квартали. 204

Въведената типология на кварталните и сградни структури, междусградно пространство с най-търсените и атрактивни за настоящия жилищен пазар апартаменти.

Разработените основни насоки в устойчивото развитие на Прищина с акцент върху: алтернативни сценарии за устойчиво регионално и градско развитие; макропространствен и практико-приложен модел на развитие; общоградски устройствени

приоритети и основни стратегии в социално-икономическото развитие и подобряване на културната идентичност; валоризация на културно-историческото и природно наследство за нуждите на туризма; конкретни предложения за полицентрично развитие на града към прилежащи полоси и зони; допълване на масовия градски транспорт с трамваен и тролейбусен; изграждане на подземно-надземни паркинги-гаражи; насищане на жилищните квартали с обекти за услуги и обслужване; изграждане на сградни абонатни станции за подгряване на топла вода; строеж на нови обществени сгради и т.н.

Разработените и синтезно изведени насоки в ревитализацията на жилищната среда в Прищина: приоритети в ревитализацията на жилищните комплекси и квартали; енергийна политика и енергоефективност; жилищна политика.

Авторефератът отразява изцяло съдържанието на доктората.

В заключение трябва да подчертая, че дисертацията на арх. Фазлиу подготвена в департамент „Архитектура“ на НБУ е важен успех в посока подготовка на чуждестранни докторанти с което се утвърждават възможностите на департамента за такава дейност и се очертава перспектива в това отношение, която да се разширява. По отношение въобще подготовката на докторанти тя разширява тематиката в посока на жилищната политика, градската жилищна среда, до елементи на проблематиката в Косово се оказва в полезен синхрон с някои аспекти на развитието в България и очертава възможност за следващо сътрудничество.

В резултат на гореизложеното предлагам на уважаемото научно жури да присъди научно-образователната степен „доктор“ на арх. Арменд Фазлиу.

28.12.2019г.

рецензент:

София.

проф. д-р арх. Константин Бояджиев